

REDACTIA

Arad, Dealul Ferencz-utata nr. 30.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 1/2 an 10 "
pe 1/4 an 5 "
pe o luna 2 "
N-rii de Duminecă pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătate
pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA
Arad, Dealul Ferencz-utata nr. 30.

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 508

Serisori nefrancați nu se primesc

Anul VII.

Număr de Duminecă

Nr. 39

Deschiderea congresului național-bisericesc.

Sibiu, 1/14 Octomvrie.

Chemarea sfântului Duh. — În casa comitatului. — Discursul de deschidere. — Constituiri.

Azi s'a deschis aici congresul național-bisericesc, cu pompa cuvenită. La orele 9 toți deputații s'au strâns la biserică, unde curind a sosit și I. P. Sa Mitropolitul, însoțit de Prea Sfințitele lor episcopii N. Popea (dela Caransebeș) și I. I. Pap (dela Arad). A fost primit în ușa bisericii de preoții cart aveau să slugească ș'anume P. C. Lor Vicariu Dr. Ilarion Pușcariu și Filaret Musta, archimandritul Aug. Hamsea, protopopii Mihail Popovici (Orșova) și I. Papiu (Sibiu), P. Cuviosul Dr. E. Roșca și diaconii I. Câmpian și Enescu.

După ce este condus în biserică și îmbrăcat potrivit rînduiei bisericești, începe slujba dumnezeiască. Cânta corul mixt condus de dl profesor T. Popovici. Laudă corului și conducătorului: a cântat înspre mulțămirea tuturor, cu evlavie încât ni-a ridicat sufletul.

S'a chemat apoi Duhul Sfânt și după ce I. P. S. Sa Mitropolitul a sîmțit cu aghiasma, deputații s'au adunat la casa comitatului.

Aici dl Ioan Preda propune ca să se aleagă o delegație care să se ducă și să invite pe I. P. S. Sa Mitropolitul să vină a deschide congresul.

Cei aleși se duc și la întoarcere dl protopop M. Popovici vestește ca I. P. S. Sa mitropolitul va veni îndată. Și sosește însoțit de episcopii Popea și Pap. Sunt primiți cu aclamațiunii de "trăiască".

I. P. S. Sa Mitropolitul deschide apoi congresul prin următoarea cuvîntare:

Preasfințitor Domn episcop!
Preaștințitor Domn deputat!

După un interval de trei ani, vîzîndu-vă earășî în acest congres național-bisericesc, Vă salut cordial și felicitîndu-vă, Domnilor deputați, că clerul și poporul pe D-voastră V'a distins cu încrederea de a conlucra la opul cel mare al viitorului nostru, Vă implor del ceriu, încă mulți ani de conlucrare mînoasă în via Domnului.

Ne-am întrunit și acum aici, dlor, la acest congres, în numele Domnului, care zise: „cî unde sunt doi sau trei întruniți în numele Lui, acolo este și El în mijlocul lor, și ori ce vor cere dela Dumnezeu Tatăl, va fi lor”. Ne-am întrunit, dlor, să conlucram și noi în dragoste și bunăînțelegere la acea mîreață problemă a bisericii noastre naționale, ce are de scop binele temporal și fericirea eternă a membrilor ei, scopul suprem al omului.

Pentru-ca însă biserică să poată rezolvi cu bun succes acea mîreață problemă, este neapărat de lipsă, ca toate acțiunile ei să porceadă din cele trei mari virtuți creștine: credința, dragostea și speranța, și să aibă pururea în vedere sublima ei misiune culturală. Acea misiune culturală, ce tînde tot la mai mare desvoltare a facultăților sufletesti și prin acestea tot la mai multă perfecțiune a membrilor ei, după zisa sf. evanghelii: „fiți desvîrșiți precum este și Tatăl vostru cel din ceruri”.

Asemenea desvoltare a facultăților sufletesti se impune ca o condițiune in-

dispensabilă a existenței noastre, cari formăm biserică cea vie a Domnului. Căci precum are cineva lipsă de cele trupesti, tot asemenea are lipsă și de hrana sufletului, ce emanează din credința religioasă, apoi din limbă și datinile străbune, prin cari se susțin și trăesc popoarele.

De aici au purces oamenii, și așa și fericiiții nostri străbuni, cînd s'au întrunit în societăți și corporațiuni religioase după credință, limbă și datini, cînd s'au întrunit și s'au constituit în parochii, protopresbiterate, eparchii și metropolii, pe cari toate, pentru biserică noastră noi cei întruniți în acest congres avem fericirea a le reprezenta. Toate aceste, ca cele mai eficace mijloace la apropierea noastră tot mai mult de binele temporal și de fericirea eternă, scopul suprem al omului.

Pe cât este de sublim și de măreț acest scop, ce-l urmărim prin întrunirea noastră în adunări bisericești, și așa și prin acest congres, pe atât de frumoasă și de măreț este și chîmarea noastră, a membrilor acestui congres. Este o chîmarea apostolică, D-lor deputați.

Dar apoi earășî pe cât este de frumoasă și de măreț acea chîmarea a noastră, pe atât este și de greă, chiar și în timpuri mai bune, dar cu atât mai greă în timpuri critice, ca și cele de acum, cînd din unele părți se semnaleză multime de curente periculoase: de nazareism, socialism, de indiferentism religios și alte asemenea, cari tind a slăbi credința în Dumnezeu și a rumpe și pe unii credincioși ai nostri dela biserică străbună.

Simptoame foarte triste și dureroase sunt acestea, dlor, mai ales pentru noi, cari privim biserică de unicul teren fructifer la desvoltarea și cultivarea facultăților noastre sufletesti, cari privim biserică de soarele credinței, al moralei și al culturii noastre naționale, de care este condiționată existența și viitorul nostru.

De unde rezultă nu numai marea noastră datorință, dar și cel mai mare interes al nostru, de a ne concentra tot mai mult în jurul acelei instituțiuni divine, care în curs de aproape 20 de secolii furtunoși ne-a ocrotit contra tuturor cercărilor amenințătoare; să ne concentrăm în jurul aceluia isvor nesecat de putere morală, baza viitorului nostru. Ni-se impune, dlor, datorința de a ne face toți apostoli luminători ai bisericii celei vie, ca și Apostolii Domnului, de odinioară, pentru a conlucra împreună la paralisarea relelor ce amenință acel neprețuit tezaur strămoșesc. Ni-se impune, dlor, că dacă încă n'am ajuns să mai înființăm și noi reuniuni religioase, precum au înființat alte confesiuni mai bine situate decît noi, cel puțin pe acest teren, să ne potențăm activitatea noastră.

Și eu inspirat de cuvintele Domnului, din sfînta evanghelie, cari glăsuiesc: că cei întruniți în numele Lui, „tot ce ar cere cu credință, vor și primi dela Dumnezeu Tatăl”, sper că mi-se va ușura marea problemă, dacă în lucrurile noastre bisericești vom mai urma și îndigitările și sfaturile inspirate de Dumnezeu marilor nostri bărbați, și în special ale fericitului marelui nostru arhieru Andrei, indicate și în memorabilul său testament.

Același mare arhieru, trimis nouă de Dumnezeu, ca și profeții de odinioară, prevîzînd că se vor repeți timpurile grele și pentru biserică noastră, mai înainte de toate ni-a întemeiat un centru comun, reînviind și reînființînd vechia noastră metropolie, din care, ca și dintr'un soare, să se răspîndiască lumina și cultura religioasă

în toate părțile locuite de credincioșii nostri; ear noi cei de aici, dintr'un fond inițiat de dînsul, augmîntat și printr'o frumoasă colecție benevolă, la care mai mult s'a distins ilustra familie Mocsonyi cu un marimos ofert de 60,000 de coroane, am întreprins zidirea unei biserici catedrale, aici în centrul orașului, ce se înalță falnic, ca simbol al unității noastre naționale bisericești.

În adîncă sa înțelepciune însă, mai observînd dînsul, că la întărirea reînviatelor noastre metropolii, atât de estinse și de împopulate, nu sunt de ajuns numai actualele două episcopii sufragane, prin același valoros testament al său ni-a lăsat, așa zicînd, cu limbă de moarte, să mai înmulțim episcopiiile, ca să avem mai multe centre de lumină și cultură, propagarea iubirei de patrie, de biserică și neam. Spre care scop a înființat și un fond, care până de presente atinge suma de circa 600,000 coroane.

Dar apoi chiar să nu fi prevîzut și să nu fi indicat dînsul acestea, le vedem și le esperiem noi, la toate ocaziunile. Vedem și esperiem și noi, că o metropolie atât de estinsă și de împopulată cum este și-a noastră, numai cu două episcopii sufragane nu se poate administra conform necesităților, așteptărilor comune și receptorilor timpului. Vedem și esperiem, că ea nu ajunge a lucra cu doritul succes nici la desvoltarea culturală a bisericii noastre cel vie, nici la apărarea ei contra pericolelor amenințătoare; cum nici la susținerea vasei și decorului competent unei metropolii. Vedem și esperiem, că pe cînd alte metropolii, cum este și cea soră sîrbă, deși cu număr mai mic de credincioși, în legislațiunea patriei și înaintea Majestații Sale gloriosului nostru Domnitor, — căruia îi implorăm și din acest loc încă mulți ani fericiiții dela bunul Dumnezeu — se presintă prin câte 6-7 arhierii, pe atunci metropolia noastră abia se presintă prin câte 2-3 arhierii, precum s'a întîmplat și în anul trecut, cînd numai eu și cu Preasfințitul Domn Episcop al Caransebeșului ne-am putut presenta cu memorandumul în cauza mînaștirilor, al treilea domn Episcop fiind împedat prin morb.

Am atins acestea, d-lor, căci presimt, că pe lângă espunerii generale, mai așteptați și unele îndigitări speciale; dar și pentru-că și consistorul nostru metropolitan Vă va presenta unele propuneri în aceasta privință.

Am făcut aceasta, ca să vă arăt, că cei-ce am luat asupra-ne soarta apostolică, suntem prea puțin pentru a păstori o turmă cuvîntătoare atât de numeroasă și împrăștiată, suntem prea puțin la suportarea sarcinilor ce apasă umerii nostri, în asemenea timpuri grele. Le-am atins, d-lor, să împlinesc o mare datorință și să mă achit de o mare răspundere înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Am atlat de bine a le atinge tînînd a fi sosit timpul, ca urmînd înțeleptelor sfaturi al marelui Andreiu să ne silim a realiza măcar în parte și succesive înmulțirea și înființarea episcopiiilor indicate și de dînsul, avînd temere, că în viitor vom întîmpina tot mai multe greutăți, pe cari numai cu cele trei centre nu le vom putea devinge.

În firma credință, că toți suntem convînși despre aceasta, și că prin o stăruință bine combinată a tuturor cesiunilor ce ne preocupă și la această întrunire, ne vom apropia tot mai mult de desvoltarea pro-

blemei noastre: dechiar sesiunea ordinară a congresului nostru național-bisericesc pentru periodul acesta deschisă.

Presidiul numește apoi notari: din Archidieceasă pe M. Voilean (din cler) și Dr. I. Șenchea și Dr. G. Proca (dintre mireni):

Diecesa Aradului: Dr. Ioan Trailescu (din cler) și V. Goldiș și Dr. Aurel Lazar (dintre mireni):

Diecesa Caransebeșului: Ioan Pinciu (din cler), Dr. I. Sîrbu și Dr. G. Miclea (mireni).

M. Voileanu citește apelul nominal, care este următorul:

Filip Adam, V. Almășan, V. Babeș, Dr. T. Badescu, T. Barzu, V. Beleş, I. Budințiu, C. Bardea, R. Ciorogariu, M. Tirlea, P. Corcan, Dr. P. Cornean, Dr. G. Cosma, P. Cosma, Dr. M. Cristea, S. Cupșa, Ilie Curescu, P. Drăgălina, S. Damian, V. Damian, Iuliu Dan, G. Feier, Dr. I. Gallu, N. Garoiu, A. Ghidiu, V. Goldiș, I. Groza, C. Gurban, Aug. Hamsea, Voicu Hamsea, T. Hașeg, N. Ivan, Dr. A. Lazar, G. Lazar, Dr. S. Leményi, I. Lenger, V. Mangra, Dr. I. Metian, Dr. G. Miclea, Trifon Miclea, Dr. I. Mihu, Al. Mocsonyi, Zeno Mocsonyi, F. Musta, N. Novac, G. Olariu, Dr. N. Oncu, V. Onițiu, Dr. N. Oprean, Ioan Papp, Ioan Papiu, Ioan Pepa, Aurel Petrovici, Ioan Pinciu, Dr. G. Popa, Dr. C. Popasu, Dr. G. Popovici, Dr. I. Popovici, M. Popovici, Ioan Preda, Dr. V. Preda, G. Proca, Dr. I. Pușcariu, Ioan Pușcariu, T. Putici, D. Raț, N. Roxin, Dr. Eu. Roșca, I. Roșu, P. Rotariu, I. Russu Șirianu, Dr. I. Șenchea, G. Serb, L. Simonescu, Dr. I. Sîrbu, Dr. I. Suci, Dr. I. Tămășel, P. Tisu, V. Tomici, I. Trăilă, Dr. I. Trailescu, P. Truța, Dr. N. Vecerde, M. Velici, Dr. A. Vlad M. Voilescu, V. Voina, N. Zigre.

Se constată că lipsesc: Dr. Vlad, Dr. V. Cupșa, Sincai, Cupșa, Dr. Suci, Dr. N. Oncu, M. Veliciu, P. Truța, Al. Mocsonyi, Zeno Mocsonyi, V. Babeș, Ioan Pap, T. Miclea, G. Serb, I. Roșu, Dr. C. Popasu, P. Drăgălina, Dr. I. Popovici.

Deputații prezenți își presentă credenționalele și după ce se hotărăște ca măritul congres să se împartă în trei secții, așa ca mandatele să fie cercetate:

Archidieceasa verificînd pe cei din Diecesa Aradului, —

Aradanii verificînd pe cei din Diecesa Caransebeșului, ear

Caransebeșanii verificînd pe cei din Archidieceasă, —

Presidiul ridică ședința și cea viitoare se anunță pe mîine (Joi) la orele 10 n. de amiază. Raportor.

Revoluția între români. Mai zilele trecute foaia șovinistilor din Arad, „F-g”, alarmase lumea cu știrea că Români din jurul Dobrei au voit să pună la cale un mare mîcel între maghiari, dar „planul înfloritor” a fost descoperit. — Iar acum vine „B. Hirlap”, cunoscut de una dintre foile mai serioase și publică aceleași bazaconii, spunînd că Români se adună noaptea și în sfaturi tainice cum ar pute sîrpi toată suflarea maghiară. Inteligența maghiară din toate părțile se mută la oraș, de frica mo-

filor răsvaliți, în contra cărora nici chiar autoritățile nu culează să ia măsuri mai severe.

Că „E” grași-a deschis căloanele pentru a publica astfel de prostii fără rost, mai înțeleptem, dar că și „B. H. p.” s'a lăsat trasă pe sfoară, de loc nu servește spre ridicarea reputației foii.

Congregațiunea de toamnă a comitatului Caraș-Severin.

Septemăna aceasta Marți s'a ținut congreagațiunea de toamnă a comitatului Caraș-Severin.

Despre decurgerea acestei interesante congreagații dam aci după „Drapelul” următorul raport:

Congregația s'a început cu o ședință festivă, cu care ocaziune s'a desvilit bustul lui Francisc Deák.

O comisiune condusă de dl gen-Gränzenstein invită pe comitele suprem la ședință.

La ședința aceasta a asistat și P. S. S. episcopul Dr. V. Hossu, a cărui apariție în sală a fost sa utată din partea Românilor cu strigăte de „Traiască!”.

Comitele suprem C. Pogány deschide ședința festivă cu un discurs în care subliniază sfânta entuziasmul și espune reminiscențe din cunoștința sa cu Francisc Deák.

Pe când susține deci cu însuflețire patriotică necesitatea afirmării acestor postulate, ce rezultă din suveranitatea statului ungar în privința chestiunilor diplomatice, economice și militare, de alta parte declară că aceste chestiuni, liber de ori-și-ce alta influență, au să fie rezolvate prin reciproca înțelegere de Maj. Sa Impăratul și Regele apostolic și corpul legiuitor.

„Îngrijire patriotică cauzează criza, care ține de luni și care prin punerea la o parte și amânarea rezolvării chestiunilor celor mai importante și arzătoare interne, economice și culturale, cauzează țerit pagube enorme morale și materiale, ba amenință chiar și constituționalismul, bastionul, independenței statului, congreagația comitatului Caraș-Severin împlinește deci o datorie patriotică dacă și de astădată cere, ca Dieta să caute și găsească pe baza art. de lege XII din 1867 acea basă și principiile, în sensul cărora se pot împlini dorințele juste ale națiunii și asigură totodată stabil activitatea folositoare a corpului legiuitor.

Dr. Iosif Fényes motivează această moțiune zicând, că postulatele militare sunt isvorite din inima tuturor Maghiarilor, dar la reclamarea împlinirii lor trebuie să ascultăm și de glasul minții. Primește fără modificare propunerea comitetului permanent.

Dr. Cor. Brediceanu rostește în numele partidului național un înălțat discurs, în care propune trecerea la ordinea zilei. Arată situația politică a Românilor, cari sunt cu forța scoși din cadrele vieții constituționale, ilustrează situația generală cu citate din Deák și declara, că noi Români nu ne vom băga slugi nici la Neamțul, dar nici la Ungurul. Noi numai politica națională românească vom face.

Dr. Iosif Haus: Toți stăm sub efectul sârbării de astăzi. Și toți ne întorcem ca la un isvor comun la sârbătoritul zilei. Și e bine așa, căci adăpându-ne toți la aceeași fântână mai ușor vom ajunge să ne înțelegem. Noi ne ocupăm acum deja a doua oară în congreagațiune de politica actuală și aceasta e lucru trist, căci denotă că marea statului s'a înămolit. Și dacă ne spunem cuvântul, să-l spunem clar. Moțiunea propusă de comitetul permanent e incoloră. Nu spune nimic. Astăzi stă chestia așa: Aprobăm lupta pentru postulatele naționale sau nu? Trebuie să eșim cu coloarea pe față. (Românii întrerup: Treceam la ordinea zilei!).

Cu dl Brediceanu consimt, când a zice că aceste postulate au pornit din partidul kossuthist, dar protestez când zice că aceste sunt numai ale kossuthiștilor! E firesc, că dela kossuthiști a pornit petrică, care a crescut ca o lăvină, căci kossuthiștii sunt deșitatori aspirațiilor naționale, cari astăzi încălzesc întreaga națiune. (Strigăte: Ce națiune?) Cea politică! (Proteste din partea Românilor: Nu-i adevărat, căci și noi facem parte conform legii din națiunea politică! Numai naționalitatea maghiară se identifică cu postulatele kossuthiste! Sgomot mare. Comitele suprem sună).

Dr. Stefan Petrovici deslășură un discurs mai mare, nedreptatea că populațiunii băștinase i-se pun toate piedecile po-

manii la serbarea comemorativă a zilei de azi”.

Oratorii a rostit aceste cuvinte cu ton ridicat, respicat și cu patos oratoric în cea mai solemnă liniște.

Comitele suprem C. Pogány încheie ședința festivă cu dorința, ca spiritul lui Francisc Deák să trăiască totdeauna viu în mijlocul nostru.

Ședința ordinară.

Comitele supr. C. Pogány deschide congreagațiunea ordinară de toamnă și intră îndată în ordinea de zi.

Se votează cu totalitatea voturilor preliminarul comitatului pe anul 1904 și în legătură cu acesta impozitul adițional obicinuit de 1%, pentru acoperirea mancolui din preliminar.

Curenda orașului Seghedin.

La ordinea zilei urmează faimoasa curândă a orașului Seghedin, care reclamă postulatele militare la armata, culminând în cererea limbii maghiare ca limbă de comandă, de administrație și de instrucție și reclamă ca armata astfel maghiarisată să depună jurământ pe constituțiunea ungurească.

Comitetul permanent propune față de aceasta curenda, următoarea moțiune nici caldă, nici rece.

Comitatul Caraș-Severin ia poziție pe lângă postulatele naționale juste drept consecvențe firești și legale ale independenței constituționale de drept public a Ungariei, precum rezultă din dispozițiunile articolului de lege XII din 1867 referitor la armata comună și în deosebi la armata ungară.

Pe când susține deci cu însuflețire patriotică necesitatea afirmării acestor postulate, ce rezultă din suveranitatea statului ungar în privința chestiunilor diplomatice, economice și militare, de alta parte declară că aceste chestiuni, liber de ori-și-ce alta influență, au să fie rezolvate prin reciproca înțelegere de Maj. Sa Impăratul și Regele apostolic și corpul legiuitor.

„Îngrijire patriotică cauzează criza, care ține de luni și care prin punerea la o parte și amânarea rezolvării chestiunilor celor mai importante și arzătoare interne, economice și culturale, cauzează țerit pagube enorme morale și materiale, ba amenință chiar și constituționalismul, bastionul, independenței statului, congreagația comitatului Caraș-Severin împlinește deci o datorie patriotică dacă și de astădată cere, ca Dieta să caute și găsească pe baza art. de lege XII din 1867 acea basă și principiile, în sensul cărora se pot împlini dorințele juste ale națiunii și asigură totodată stabil activitatea folositoare a corpului legiuitor.

Dr. Iosif Fényes motivează această moțiune zicând, că postulatele militare sunt isvorite din inima tuturor Maghiarilor, dar la reclamarea împlinirii lor trebuie să ascultăm și de glasul minții. Primește fără modificare propunerea comitetului permanent.

Dr. Cor. Brediceanu rostește în numele partidului național un înălțat discurs, în care propune trecerea la ordinea zilei. Arată situația politică a Românilor, cari sunt cu forța scoși din cadrele vieții constituționale, ilustrează situația generală cu citate din Deák și declara, că noi Români nu ne vom băga slugi nici la Neamțul, dar nici la Ungurul. Noi numai politica națională românească vom face.

Dr. Iosif Haus: Toți stăm sub efectul sârbării de astăzi. Și toți ne întorcem ca la un isvor comun la sârbătoritul zilei. Și e bine așa, căci adăpându-ne toți la aceeași fântână mai ușor vom ajunge să ne înțelegem. Noi ne ocupăm acum deja a doua oară în congreagațiune de politica actuală și aceasta e lucru trist, căci denotă că marea statului s'a înămolit. Și dacă ne spunem cuvântul, să-l spunem clar. Moțiunea propusă de comitetul permanent e incoloră. Nu spune nimic. Astăzi stă chestia așa: Aprobăm lupta pentru postulatele naționale sau nu? Trebuie să eșim cu coloarea pe față. (Românii întrerup: Treceam la ordinea zilei!).

Cu dl Brediceanu consimt, când a zice că aceste postulate au pornit din partidul kossuthist, dar protestez când zice că aceste sunt numai ale kossuthiștilor! E firesc, că dela kossuthiști a pornit petrică, care a crescut ca o lăvină, căci kossuthiștii sunt deșitatori aspirațiilor naționale, cari astăzi încălzesc întreaga națiune. (Strigăte: Ce națiune?) Cea politică! (Proteste din partea Românilor: Nu-i adevărat, căci și noi facem parte conform legii din națiunea politică! Numai naționalitatea maghiară se identifică cu postulatele kossuthiste! Sgomot mare. Comitele suprem sună).

Nu aprob pe dl Brediceanu, când declina dela poporul român ori-ee răspunsabilitate pentru situațiune. pe cuvânt, că Români nu sunt reprezentați în Dieta. De ce sunteți pasiviști?! (Strigăte: Fiindecă suntem împiedecați a lua parte la alegeri ca cetățeni liberi! Libertatea ni-e încătușată! Comitele suprem sună necontentit cu clopoțelul).

Eu nu cunosc cetățeni încătușați în țera aceasta! (Hoho! Proteste). Toți suntem liberi și egal îndreptățiți. (Proteste). Rog pe domniul din stânga să-mi arate numai un singur cas de încătușare politică și declar, că trec în partea lor! (Iaritate. Strigăte: Cum stăm cu dreptul liberei întru-niri?! Am văzut la alegerile de astăzi egalitatea!).

Dl Dr. Valean strigă: De ce nu l-ați ales pe Dr Szabó prim-pretore?! (Iaritate).

Dr. Haus: Asta n'are de aface cu libertatea.

Dr. Valean: Aici după lege și comitele suprem ar trebui să fie Român.

Dr. Haus: Nu există o astfel de lege.

Dr. Valean: Ba există și dacă n'ar exista, echitatea cere, ca în comitat românesc să fie român comitele-suprem.

Cor. Brediceanu: Aici e legea de naționalitate!

Dr. Haus: Și dacă ar fi contele suprem din părinți români, aici e comite suprem maghiar, căci e comitat maghiar în patria maghiară. (Proteste: Nu maghiar ci ungar! Noi nu suntem Maghiari, ci numai cetățeni unguri! Cetățenia ungară nu ne poate răpi individualitatea națională română! Sgomot mare. Comitele suprem cu mare anevot restabilește liniștea).

Dr. Haus revine la obiect și demonstrează, că nu numai nu există armată comună, dar nici nu poate exista! (Iaritate și întreruperi). Din cauza aceea e de tot justă cererea creării armatei maghiare, din motive de oportunism însă primește propunerea comitetului permanent. (Iaritate).

Par. Simeon Blajovan: Vocea dlui Haus răsună puternic. Poate să fie plăcută urechii. Dar dacă ași fi Ungur, m'ar rușina să mă aperse dl Haus! (Iaritate. Mișcare).

Dl Dr. Stefan Petrovici răspunde dlui Haus și arată de o parte cum sistemul actual ne-a lipsit de toate drepturile cetățenest, ear de alta parte, că Dieta în urma acestel falsificări a constituționalismului e lipsită de autoritatea morală necesară.

Ședința de după amiază.

Urmează curenda comitatului Heves de a denega plata dării și a nu permite recrutarea de bună voe. Comitetul permanent propune, ca în interesul funcționării regulate a aparatului administrativ, să se perceapă dările plătite de bună voe, ear cel obligat a se presenta la asentare — pe lângă respectarea dispozițiilor legale — să fie împiedecat de a se presenta de bunăvoe la asentare.

Dl Cor. Brediceanu propune pe baza motivelor espuse la curenda premergătoare, trecerea la ordinea zilei.

Congregațiunea primește propunerea comitetului permanent.

La rescriptul orașului Szatmár-Némethi de a cere cu urgență dimiterea din serviciu a acelor soldați, cari și-au făcut stagiul de trei ani, propune comitetul permanent, ca comitatul; deși recunoaște legalitatea reținerii acelor soldați în serviciu, să ceară, ca din motive de echitate să fie fără amânare demisiți din serviciul activ.

Dl Coriolan Brediceanu: Propun din același motiv trecerea la ordinea zilei. căci și aici avem de-a-face cu o demonstrațiune politică.

Congregațiunea primește propunerea comitetului permanent.

Urmează la ordinea zilei rugarea nou înființatei reuniuni de maghiarisare „Délvideki magyar művelődési egyesület”, la care să se înscrie comitatul ca membru. Comitatul permanent propune votarea sumei de 200 cor. pentru todeauna.

La cererea dlui Dr. G. Dobrin se cește aceasta rugare, care presentă pe Maghiari ca o „insulă dispartentă” în „marea străinilor” din Ungaria de sud, cari toți sunt ajutați din străinătate și de numeroasele lor instituții și băneți, pe când maghiarii sunt condamnați să peară, dacă nu li-se vine întru ajutor. Mai departe arată necesitatea maghiarisării „străinilor” mai prietinoși, ca astfel Maghiarii să prindă rădăcini puternice în Ungaria de sud (comitatele Arad, B.-Bodrog, Ciănad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal).

Dr. Stefan Petrovici deslășură un discurs mai mare, nedreptatea că populațiunii băștinase i-se pun toate piedecile po-

sibile, când voeste să-și creeze o instituțiune pentru luminarea și cultivarea poporului, pe când toate societățile maghiare cu caracter provocător, imoral și atâfător, obțin aprobarea ministrului. Și societățile aceste nu se mulțămesc cu atâta, mai viu și la noi, ca să ne ceară banii noștri pentru a ne maghiarisa pe noi. Asta-i cea mare ticăloșie. Propune respingerea cu indignațiune.

Par. A. Blajovan: Eu până acum am ținut pe d-nii maghiari de mai mari cavaleri, decât să ceară dela noi milă. Mergeli de întrebați poporul și ve va răspunde: Ștreanguri vă dăm, dar nu bani!

Comitele suprem C. Pogány îndrumă la ordine pe vorbitor pentru aceste cuvinte neparlamentare.

Dl Dr. St. Petrovici: (ungurește). Că rerea societății de maghiarisare e o infamie („komiszság”).

Comitele suprem C. Pogány îndrumă la ordine pe vorbitor pentru vorba ofensătoare:

Dl Dr. St. Petrovici: Iau la cunoștință îndrumarea la ordine. dar susțin, că în principiu cuvântul „komiszság” nu conține nimic ofensător dacă se potrivește la ceea-ce îl aplici. Și pentru cererea reuniunii de maghiarisare e foarte potrivit și prin urmare nu e ofensă dacă-i zici: infamie!

Comitele suprem C. Pogány îndrumă a doua oară la ordine pe vorbitor, căci disecțiunea trebuie ținută la nivel!

Dl Cor. Brediceanu: Să mă iertați, dar nivelul acestei petiții nu se poate susține!

Ci Dr. G. Dobrin: Și eu sunt omul păcii, al buneii înțelegeri și al răbdării. Noi avem pacifiții destulă. Dar sunt chestiuni cari îi alungă sângele în cap și să nu vă mirați, că ne pierdem liniștea. Eu mă mir, că n'am ajuns încă să apucăm seauțele. Dacă d-v. aveți liniște și pace apoi nu ne veniți cu astfel de chestiuni revoltătoare aici. E o insultă la adresa noastră deja faptul, că presentați aici această petiție năroadă. Noi vedem cu durere, că la dv. șovinism și patriotism e tot una! Am auzit aceasta și dela contele Apponyi, care a avut cutezanță să spună oaspeților dela congresul interparlamentar, că Ungaria numai șovinismului are să mulțumescă existența sa. D-lor! Unde-i spiritul lui Deák! Acesta nu e! Pe calea ce ați apucat numai la un rezultat ajungeți, la nimicirea Ungariei! D-voastre cari stați în pepeni nu vedeți ce să petrece în jurul D-voastre. Aruncați în mod ușor și ușor nel aprins în popor, fără să vă dați seamă de urmările funeste. Domnilor, judecați cu minte rece și întoarceți-vă de fapt la spiritul lui Deák și apoi nu vă veți mai plânge de neliniștea noastră.

Congregațiunea se încheie seara la orele 6^{1/2}.

Criza țării.

Dacă nu ne înșelăm în presemne, par' că am ajuns sfirșitul crizei. M. Sa încă azi îl va însărcina cu formarea ministerului pe contele Tisza István.

M. Sa e hotărât ca încă săptămâna asta se pună capăt stărilor îndoielnice și să numească nou ministru-șefedinte.

Ministrul de finanțe Lukács László, care Miercuri a fost primit în audiență, l-a recomandat de viitor cap al ministeriului pe contele Andrássy Gyula, cel mai potrivit bărbat între douăle stări critice.

Atât fostul ministru-șefedinte contele Khuén Héderváry, cât și conții Andrássy și Tisza au fost chemați pe astăzi în audiență. Cel dintâi va fi primit Héderváry, apoi Andrássy și cel din urmă Tisza.

După ce de Héderváry s'a mai spus fi vorba, ear contele Andrássy a declarat că nu primește formarea cabinetului, e probabil că ministru-șefedinte va fi contele Tisza.

Acesta în zilele din urmă a declarat că, dacă va primi însărcinarea să formeze ministeriu nou, va încerca să impace opoziția pe cale constituțională, ear dacă asta nu i-ar succede, va disolva dieta, până va înfrânge opoziția kossuthiștilor.

Azi la 1/2 i când va fi primit în audiență Tisza — se va hotări soartă a crizei.

ROMÂNII DIN SERBIA.

Până mai acum câțiva ani chiar și cărturarii Români șiau foarte puțin despre frații noștri reșeți de prin Moravia, Serbia, Bosnia... Dar, cu progresul circulației și al evoluției sentimentului național, zi de zi descoperim câte ceva interesant despre neamul nostru. Astfel cu mirare și cu bucurie constatăm, că întreaga peninsula Balcanică e împenată cu Români, dela marea Adriatică și Ionică până la Dardanele și marea Egeică. Ba, dl Niccio, un înfocat patriot albanez, domiciliat în București, ne spune, că prin Macedonia nu există nici un Grec original, ci numai Români, cari însă având în biserică și școala limba greacă, Grecii zic, că sunt Greci, pe când ei sunt Români.

Cu ocazia înfiorătoare tragedii din Belgradul Serbiei, din Maiu, dl Mestugeanu, un corespondent al „Universului”, din București, trimis la fața locului a scris despre Români din Serbia, din care articol estragem următoarele:

Până acum scim prea puțin despre existența unei numeroase populații române în Serbia.

În privința acestor Români, stabiliți în aceasta țară de veacuri, s'a scris foarte puțin până acum.

În capitala Serbiei în Belgrad nu sunt Români pământeni, aproape de fel.

În schimb însă se află mulți Români macedoneni, între cari mai mulți bogatași, cari ocupă loc de frunte în comerțul țarei.

Români macedoneni au dat Serbiei mulți bărbați însemnați. Se afirmă chiar, că asasinatul prim-ministru Tințar Marcovici și aghiotantul Naumovici au fost de origine Români-macedoneni, după cum se poate deduce chiar din numele lor.

Români pământeni din Serbia locuiesc la țara. Dinșit formează un bun contingent al țărânilor sârbești.

Ei sunt stabiliți mai cu seama în regiunea Dobrovița-Kneajeva și de a-lungul râului Timoc.

Eată numele unora din satele de comune locuite de Români: Busur, pe râul Mlava, Icrela, pe Resava, Stanița, Melnița, Vitejeva Rașanal, Cule, Vițomița, Pârnova, Bobova, Jagovița, Crepuliu, Siga, Breznițe, etc. etc.

Sunt comune rurale în Serbia locuite exclusiv de români. Sunt altele a căror locuitori sunt români în proporție de 78 sută.

Se crede, că numărul total a Românilor cetățeni sârbi, se urcă la respectabila cifră de 400.000.

În Serbia sunt vre-o trei regimente formate exclusiv de țărâni români. Ofițerii acestor regimente sunt sârbi.

Se mai află numeroși români de a-lungul Moravei și Dunărei, cu începere de la Samedria și până dincolo de hotare, în Bulgaria.

Români din Serbia după cum s'a spus, formează o populație rurală.

Starea lor culturală e înapoiată.

Ei vorbesc limba românească; e un dialect, care ține locul într cel macedonean și cel moldovenesc.

Sunt însă unii, cari prin influența mediului, au pierdut usul limbii materne și vorbesc limba sârbă. Cu toate acestea, atât unii cât și ceilalți păstrează oare-cari tradiții curat românești și au în inimă sentimentul naționalității lor.

De aceea au resistat tuturor împrejurărilor și încercărilor și nu s'au contopit în sinul elementului dominant. Din contră, mulți sârbi, stabiliți cu timpul în comunele române, au fost nevoiți să adopte limba românilor, și în cele din urmă, s'au contopit cu aceștia.

E foarte regretabil că Români din Serbia nu știu aproape nimic despre restul neamului din care se trag, trăind într-o completă ignoranță.

Români din Serbia n'au nici școli, nici biserici românești.

Aceasta din cauză să Constituția sârbească interzice supușilor sârbi de a frecuenta școli străine în țară.

Astfel dinșit se duc la bisericile sârbești și copiii lor frecventează școlile Statului, unde nu se pomenește nimic despre limba și istoria română.

Români din Serbia se ocupă cu agricultura și cu creșterea vitelor.

Ei sunt un element pacinic și de mare utilitate pentru țară.

Starea lor materială e destul de înfloritoare; sunt sobri, economi și foarte inteligenți. Dinșit sunt foarte ospitalieri și călătoriți, cari trec prin comunele lor, n'au a suferit nici-odată de lipsuri.

Români din Serbia au păstrat până acum un port al lor particular, pe care nu vor să-l schimbe cu nici un preț.

Portul acesta se aseamănă foarte mult cu acela al românilor dela Pind.

Bărbații sunt îmbrăcați cu o țipună, un fel de antere de dimie (șaiac) care îi acopere până la genunchi. Sunt încinși cu o curea lată și încălțați cu ciorapi de lână cu flori, lucrăți în casă, și cu opinci. În cap poartă o căciulă de oaie foarte pe-roasă. Costumul femeilor e tot așa de pitoresc ca și al bărbaților, dar cu o desfășurare mai pronunțată de lux.

Ele poartă țipuna lungă până la călcâie, cu două zavelci (șorțuri) ca fustele țărânelor noastre.

Braul, cu care se încinge, e de mătase sau lucrat cu mărgelile. Pe cap poartă un tepelic (un fel de tichie) încunjurat de o basma colorată.

Pêrul lor e adunat în formă de ghiulele pe cele două tâmpile.

Am spus mai sus, că dinșit țin foarte mult la poporul lor. Spre a dovedi aceasta, voi povesti următoarele:

Acum câțiva ani Statul sârb începuse să privească cu ochi rei portul particular al țărânilor române din Serbia. Cu deosebire tepelicul femeilor era obiectul unei persecuțiuni din cele mai mari. Veni chiar un timp, în care se interzise cu totul portul faimosului tepelic.

Atunci o deputațiune de vre-o 30 de românce din diferite comune se îndreptă pe jos spre Belgrad. Ele doriau să obțină o audiență dela ex-regina Natalia, română de origine și să o roage ca să le fie permis de a se îmbrăca și de aci înainte în costumul cu care se îmbrăcaseră mamele și strămoșele lor de veacuri.

Delegațiunea femeilor române nu fu primită la palat. Totuși autoritățile comunale respective primară dela Belgrad ordinul, ca să lase în pace pe Români să se îmbrace cum vor.

(F. Ș.)

Educațiunea.

E un adevăr nediscutabil, că educațiunea e baza cea mai puternică și importantă a omului, și astfel a unei națiuni, a unui popor.

Un popor fără de educațiune, nu poate spera, nu poate conta la un viitor fericit, ba chiar nu poate exista, căci existența lui e periclitată, nesigură, el e o materie dură, și ca aceasta nu să poată înălța la demnitatea, misiunea și destinațiunea lui naturală, nefiind matur și perfecționat.

Scopul legilor divine, e de a arăta omului, care e o enigmă din cele mai complicate, și care enigmă numai cu ajutorul psihologiei și fiziologiei să poată rezolva, respective numai prin știința psihologică și fiziologică putem pătrunde în ea, după toate legile ei fizice și morale,

și care dela natură, dela prevedință are misiuni și destinațiuni sublime, calea perfecționării și astfel a-l conduce la perfecțiunea cea mai excelentă.

Tot ca scopul legilor divine e și scopul omului matur, adică a conduce la scop pe semenii săi, cari au un destin comun cu a lui.

Durere însă, sau să zic mai bine, privind, sau aruncând numai o privire fugitivă în oglinda prezentului, vom vedea, în primul moment ne vom convinge, că datorința aceasta sacră, e bagatelisată, nu e considerată după merit, ba chiar absolut nu e luată în atențiune.

Tristul motiv al acestei împrejurări condamnable e, că omul pe lângă facultățile și prestațiunile sale sublime, mai are și o mulțime de slăbiciuni, de defecte.

Să pătrundem în sinul mult cercatului nostru popor român și cu durere vom vedea, că cultivarea educațiunii, a acestui factor atât de important și de o necesitate imperativă, să bucură numai de niște urme debile, palide, abea vizibile, acest tesaur neprețuit în sinul poporului nostru lucește ca o rază de soare de iarnă, căci o parte foarte însemnată dintre părinți, necunoscându-și chemarea, lor atât de importantă și sublimă, nepoșezând cunoștințele necesare cu ajutorul cărora să dea educațiunii direcțiunea naturală, adevărată și sănătoasă, nu așează multă greutate pe educațiunea spirituală și morală a copiilor lor.

Aceasta împrejurare e nespuse de condamnată, căci educațiunea spirituală și morală e o recerință necvitală, e o recerință principală și de ponderiositate cea mai mare a vieții, ea e dezvoltarea tuturor puterilor corporale și spirituale, careia trebuie să i-se pună basă s'au fundament în epoca prunciei, căci atunci fiind în noaptea întunerecului și neputinței, încetul cu încetul să ne redeșteptăm spre dimineața senină și frumoasă a activității, a faptelor umane, ce pot să servească chiar și dușmanilor de model.

În sinul poporului nostru domnește un spirit bolnăvicios, poziția lui, din acest punct de vedere e foarte critică, deplorabilă. Și poziția aceasta mereu să îngreunează.

E o necesitate imperativă, ca să se pună sfârșit spiritului bolnăvicios, poziției critice și explorabile, nu trebuie așteptat momentul ultim, nu trebuie așteptat erumperea catastrofelor.

Generațiunea tinăra a poporului nostru trebuie educată în spirit moral și spiritual.

Aceasta e o necesitate neevitabilă, una dintre cele mai ponderoasă, căci viitorul și fericirea noastră dela executarea ei depinde.

Problema e grea, nu e însă imposibilă, numai voință să fie, voință neclintită, voință de fer și atunci toate elementele stricăcioase, dușmănoase le vom învinge, vom trece peste ele, cu atât mai mult, căci sunt foarte multe unelte și moduri la realizarea scopului atât de salutar și important.

Amintesc numai, ca să se scrie cărți bune, de cari, durere mai că nici nu avem în limba, în graiul poporului, la toate ocaziunile, cum sunt adunările despărțimintelor „Asociațiunii” și a tuturor reuniunilor, așezămintelor noastre culturale, să se citească disertații, conferințe, a căror subiect să fie însemnătatea, importanța mare a educațiunii, precum și cultivarea ei.

Alex. Tințaru.

Protestul cambial.

Revista financiară „Magyar Pénzügy”, se ocupă cu protestul cambial și răspunde la întrebarea: când trebuie ridicat protestul dacă scadența este Luni, ear Mercuri și Joi este sârbătoare?

Terminul pentru ridicarea protestului îl fixează § 41 al Legii camb., conform căruia (alinea 4):

„Protestul se poate ridica în ziua de plată după oarele 12 din zi, dar trebuie ridicat cel mai târziu a doua zi de lucru următoare zilei de plată”.

Prin urmare dacă scadența nu cade pe o zi de sârbătoare și nici cele două zile următoare zilei de plată încă nu sunt sârbători, atunci protestul se poate ridica până a treia zi la oarele 5 p. m. calculată dela scadență, cu alte cuvinte o cambie scendentă d. ex. Marți, se poate protesta, dacă cele două zile următoare nu sunt sârbători, cu începere dela oarele 12 la amiază, până Joi la oarele 5 p. m.

Aceasta dispoziție clară și evidentă pentru ori cine se modifică însă, dacă scadența cade pe o sârbătoare, sau dacă a doua resp. a treia zi următoare zilei de plată este sârbătoare și încă și mai mult atunci, când sârbătorile țin 2 sau 3 zile. În sensul §-lui 103 al Legii camb. adică, dacă scadența cambiilor cade pe o Duminecă ori sârbătoare după calendarul Gregorian, atunci plata se poate pretinde numai în cea mai aproape zi de lucru. De observat este înainte de toate, că sub sârbători după calendarul Gregorian se înțeleg sârbătorile însemnate în calendar nu mai concordează cu timpul de față dar este cu roșu. Dispoziția aceasta, ce este drept, până la modificarea legii cambiale, la tot cazul normativă. Sârbătorile altor confesiuni și sârbătorile oficiale însă nu dispensează pe nimeni dela observarea formalităților prescise de lege, astfel de exemplu sârbătoare oficială dela 11 Aprile nu formează nici o pedecă pentru prezentarea cambiei spre plată, pentru ridicarea protestului și îndeplinirea altor acte prescise de legea cambială.

Să vedem acum, cum se modifică termenul pentru ridicarea protestului, prevăzut în § 41 al L. cambiale, dacă vom ține cont de dispozițiunile § 103 al L. camb.

Dacă ziua de plată e Dumineca ori altă zi de sârbătoare, atunci scadența cade pe ziua următoare, va să zică în loc de Duminecă pe Luni, în loc de o sârbătoare ce cade pe Marți, va fi Mercuri etc. Delf aceasta scadență modificată în conformitate cu § 103 este a se calcula termenul prescise în § 41 pentru ridicarea protestului. Anume termenul ultim pentru protestarea unei cambii scadente de fapt Dumineca, la care însă conform § 103 scadența se modifică pe Luni este Mercuri la oarele 5 p. m.; a unei cambii, scadente în o sârbătoare de Marți, va fi Vineri la oarele 5 p. m.

Situația se schimbă, dacă cambie e de plată, ce este drept, în o zi de lucru, dar zilele următoare menite pentru ridicarea protestului cad pe zile de sârbătoare. În cazul acesta sârbătorile din chestiune se consideră, din punctul de vedere al protestului, ca neexistente, resp. zilele acelea nu se calculează în timpul prescise în § 41 pentru ridicarea protestului. Dacă de exemplu conform întrebării de sus cambie decade Luni, eare este o zi de lucru, iar Mercuri și Joi este sârbătoare atunci protestul ce este drept se poate ridica Luni d. a. și Marți, dar dacă aceasta nu s'a făcut, cambie se poate protesta încă în proxima zi de lucru, ce urmează celor două sârbători, adică până Vineri la oarele 5 p. m. Decel §. 41 al Legii cambiale acoardă posesorului cambial pentru ridicarea protestului două zile de lucru următoare scadenței; prin urmare dacă termenul acesta cade pe una ori mai multe sârbători, acestea numără, ci termenul întrerupt se continuă după trecerea sârbătorilor.

Considerând acestea se poate întempla, ca prin eventuale sârbători, termenul pentru ridicarea protestului să se amâne cu 5—6 zile. De exemplu 25, 26 și 27 Decemvrie a. c. sunt 3 zile de sârbătoare, cari urmează una după alta. Dacă acum o cambie decade la 23 Decemvrie a. c. atunci termenul ultim pentru ridicarea protestului va fi 28 Decemvrie a. c. la oarele 5 p. m.; cambie scendentă la 24 Decemvrie a. c. se poate protesta până la 29 Decemvrie, iar cea scendentă la 25 Decemvrie a. c. până la 30 Decemvrie la oarele 5 p. m.

Higiiena poporală.

(Urmare și fine).

Locuința.

Uscăciunea locuinței, care altcum din cele trei condițiuni înșirate de sine urmează, — este egală cu sănătatea locuitorului. O locuință cu pereți jilavi (umezi) unde toate uneltele din casă se răvenesc și mucezesc, este cel mai periculos cuib de infecțiune. Asemenea locuință nu e de-ajuns aerisată, căci porii pereților astupați fiind de umezeală, devin impermeabili pentru aer. Schimbarea de aer ce mereu și pe nesimțite se petrec prin găurițele pereților, la locuințele umede este redusă la nimic. — Zidurile noi trebuie bine încălzite și aerisate până ce se vor usca pereții în toate straturile lor, atunci numai să cutezăm a ne muta în asemenea locuințe. Ventilarea caselor este așa de importantă, încât s'a constatat că putem risca a locui în o casă de

fol nou, dacă vom lua toate măsurile ca aeriserez neîntrerupt să fie în curgere. Locuința noastră este periculoasă, având pereți impermeabili pentru o aerisire spontană. Dacă însă se deschide loc aerul de a se premeni mereu în casă, atunci și spațios. Am văzut un învățator înțelept, care punea pe rînd în fie-care zi pe alt elev să îngrigească de ventilarea clasei. Asta procedură făcea plăcere elevului și serviciu sănătății colegilor săi. Acest obicei apoi elevul îl practica și acasă. — Bancele au a fi acomodate staturii elevilor astfel, ca să nu fie nevoiți a șede strămb. Așezate trebuiesc bancele în o direcțiune, ca lumina să o capete elevii dinspre stînga. Ferestrele să fie așa de mari și înalte, ca fie-care elev, și cel din banca de pe urmă să vadă cerul dela locul unde șede. Mai bine situată este școala aceea, care e cu ferestrele spre sud-est. Direcția din spre sud-vest e vătămătoare din cauza ploilor, a căldurii și a luminii isbitoare. Perdelele atât de trebuincioase în timp de soare, lipsesc mai la toate școale de pe sat.

Pe lângă însăși clasa, e neîncunjurată lipsă de o încăpere oare care, unde elevii iarna să-și depună haina de asupra. Elevii au să fie instruiți ca iarna și vara în timp de ploaie să aibă o haină pe ei, care să o poată depune înainte d'a intra în clasă. Vestimintele groase de eamnă încălzind prea tare corpul, provoacă năvălirea sîngelui la cap la elevii ce stau asit în bancă. De aceea vedem în decursul prelegerilor atâtea fețe învăpăiate: acești elevi nu pot fi cu atențiune la prelegeri. Afară de asta evaporăția vestimintelor poate strică aerul. S'a constat că acidul carbonic, acest produc statornic al respirațiunii, care se adună în localul unde stau mai mulți, cu toate, că precum se știe, face rău persoanele din acel local, — nu este așa de vătămător, ca celelalte produse organice, cari se înalță în atmosfera închisă. Din vestimintele udade, cu deosebire dacă le ținem pe noi, se evaporază multe materii viciate. Eată motivul al doilea pentru care vestimintele de-asupra în școală să nu le ție elevii în spate, ci să le depună în o altă încăpere.

Ochii școlărilor au să formeze una din preocupățiunile zilnice ale învățatorului. 1. Toate obiectele mărunte trebuiesc îndepărtate din învățămînt. Tablele și caietele cu sisteme lineare, afară de cea cu o singură linie, au a fi scoase din folosință. 2. În loc de tablite negre cu creion alb, a se folosi plumb negru cu tablita sau hîrtie albă. 3. Elevii mici au să învețe întâi cetitul de pe tablele de perete, apoi scrisul. 4. Să nu deprindă învățatorul pe cel mic în caligrafie obositoare pentru ochi. 5. Instrucțiunea școlară să nu se înceapă decît cu copii cari au împlinit vârsta de 7 ani. 6. Toate manufacturile mărunte au a fi îndepărtate din grădina froebeliană.

Bunul învățator face cu elevii săi excursiuni în aerul liber cu jocuri, cântece, inotat, patinat; astfel copil învață a iubi pe învățator și școala.

Internatele au a fi cu îndoită îngrijire priveghiate, cu deosebire dormitorul. Ventilarea paturilor în cele mai multe internate se negliă cu deservire, spre cea mai mare pagubă a sănătății celor internați.

La un institut de fete, bolnavindu se mai multe eleve, cari intraseră sănătoase, părinții îngrijăți au însărcinat pe un medic să facă inspecțiunea localului. Acesta a găsit, că zidirea este bine situată, clădită în condițiuni igienice, curățenia exemplară. Singur dormitoriul avea un miros greu, cu toată aerisirea și curățenia ce se observa. Cercetând mai de aproape cauza aeru-

lui stricat, s'a constatat că era astrucărea paturilor îndată după-ce se scula fie-care elevă. Acest obicei domnește și astăzi în celea mai multe institute de creștere pentru fete. Fiecare elevă este ținută a-și arangia așternutul nemijlocit după sculare! Lipsind aerisirea paturilor, rufele din așternut păstrează produsele evaporățiunii, cari le știm că sunt vătămătoare, cu deosebire celor ce se găsesc în vîrsta fragedă a dezvoltării. Higiena școlară este așa de importantă, încât fie-care învățator, inspector școlar și părinte ar trebui să-și câștige cunoștințele necesare, prin cari se pot preveni și combate multe înriurinte dușmănoase sănătății unei generațiuni. — Lumea civilizată a introdus instituțiunea medicilor de școale, cari au chemarea de a visita școalele și școlarii în privința condițiunilor sanitare.

Pe valea Crișului alb.

(Seris de I. Vidu, inv. Lugoj.)

(Urmare și fine).

II.

După-ce isprăvirăm cu ciceronii Găinei, plecăm către casă pentru-ca să facem dispozițiunile drumului nostru, care de alt-cum e și mai lung. În calea spre casă, lângă oficiul preturii vîd o mulțime de sătenți cari de cari mai triști. Mă adresez către un venerabil bătrîn, întrebându-l că de unde sunt? și ce fac pe aici? — Bătrînul, cu un înăbușit suspin îmi zice: „Eu și cu D-lor suntem dela T. ear cetății sunt de prin alte sate. Suntem chemați aici la gloabă pentru pășune, și alții pentru alte, — dar nici unul nu e chemat de bine...” Și pentru ce sunteți globiți moșule? ... „Stie Dumnezeu! poate pentru-că trăim!...” Sîrman popor — am plecat și n'am mai zis nimic.

III.

Grupanoastră a plecat la Izbu. Excursiunea asta a descris-o deja în „Trib. Pop.” unul dintre excursioniști, ea deci nu mai am ce să zic. Avis despre excursiunea noastră a căpătat și „Aradi Közlöny”, dar să înțelege, că earăși avis tendențios; că adevă: vre-o 60—70 proești din diferite părți au plecat la Găina și la Izbu, unde au ținut conferințe secrete („titkos Gyűlés”). — Amar de păcătoși trebuie că sunt acești correspondenți. Li-e frică și de o nevinovată excursiune. Dacă ar fi după D-lor, — nouă nu ni-ar fi permis nici să călcăm pe aceste pământuri, cari în urma urmelor sunt ale moș-trămășilor nostri, — și ca străne-poști, doar am avea dreptul să respirăm încă aerul răcoros al acestor locuri. Ori doar' n'ic atăta? ...

Vor fi fost poate și de acela între noi cari vor fi cutezat să gîndească după conceptele correspondentului dela „Aradi Közlöny” — dar la tot cazul că n'ic prin mîntie nu i-a trecut să cuteze a-și spune gîndul cuiva, căci: popor fricos este acesta! Acest popor se face socialist numai pentru-ca să poată striga contra preoților și învățătorilor săi, — căci frica nu-l lasă să strige contra altora cari i-au ocupat pămînturile și-și bat joc acum de ei. Popor nepriceput este acesta, căci strigă contra conducătorilor săi firești, la o simplă agitație a unui jidan!

Correspondentul dela „Ar. Köz.” mai spune că Izbucl e locul unde petrecea Horia și Cloșca. Și dacă noi mergem la acest isvor cu pietate, — atunci pentru-ce se turbură correspondentul?, căci doar' Horea și Cloșca, — socialiști au fost! ...

IV.

„După-ce trenul staționează puțin în gara dela Ienopole, — dînd monotonul său signal, — pleacă intrînd în adevărata vale a Crișului alb...” Mergî călătoriile pe urmele mele, și veți vedea că toate cele scrise aci nu sunt fantazii, ci adevăruri. Veți umplea apoi sufletul rîu de simțăminte triste, ear ochiul îl veți desmerda în regiuni, ce Dumnezeu le-a creat pentru popoare vrednice de aceste ținuturi...

Calendarul Poporului Român.

— Pe anul 1904. —

Ne-am dat toate silințele, ca această publicație a noastră să fie cât să poate de folositoare și atrăgătoare pe lângă

un preț, cât să poate de mic, ca să ajungă și în mîinile celui mai sărac Român. Și credem că nu va fi Român căruia să nu-i placă acest calendar după ce-l va fi citit. Călin d'ar românesc cu atâtea ilustrații și material așa de bogat și felurit încă n'au avut Români. Ne-am nuzuit să scriem tot felul de lucruri folositoare trebuincioase poporului nostru și am presărat peste tot povețe, glume și alte multe mîrunțisuri; poșta am tractat-o pe larg, așa că oricine poate trimite pe poșta orice fel de lucru, dacă va ceti acest articol din calendarul nostru. Am publicat apoi luptele din casa țării cu o sumedenie de ilustrații, apoi tîrgurile după lista oficioasă etc. etc.

Idee nu-și va putea face nime despre acest calendar până nu-l va vedea. Dar ca barem în parte să-l cunoască cetitorii nostri, lăsăm să urmeze cuprinsul lui:

I. Ciobanașul român (tablou colorat). Cătră cetitorii.

II. Partea calendaristică: 1. Cronologia anului 1904. 2. Semnele cronologice pe anul 1904. 3. Cele 12 luni, fiecare cu câte un chip românesc. Duminicile și sîrbătorile sunt tipărite cu roșu. Aici mai amintim, că e și calendarul vechi și cel nou; la fiecare Duminică și sîrbătoare e însemnată evangelia, nu numai cu numele, ci sunt puse și începuturile lor; la fiecare lună sunt scrise povețe economice. La sfîrșitul lunilor sunt 6 pagini liniate pentru însemnări.

III. Timbru și tacse. 1. Petițiuni. 2. Documente. 3. Scala timbrelor.

IV. Poșta, telegraful, telefonul foarte pe larg.

V. 1. Bani țării. 2. Averele omenești. 3. Măsuri. 4. Măsuri străine. 5. Poporațiunea Ungariei. 6. Calendarul mohamedan. 7. Plantele. 8. Teroriul și locuitorii continentelor.

VI. Șematism bisericesc. 1. Șematismul metropoliei rom. ortodoxe. 2. Șematismul metropoliei gr.-catolice. Datele principale. 3. Mănăstirea Hodoș-Bodrog. 4. Preoții militari.

VII. Reprezentanța fundațiunii lui Gozdu.

VIII. Domniilor Europei.

IX. Partea literară.

1. Moș Martin. O istorioară foarte frumoasă de Alexandru Vlahuță. 2. Ocupațiunea țipul și însușirile Românilor din Enciclopedia română. 3. Cugetări. 4. Calendarul, notițe despre calendarul vechi și nou. 5. Noapte de vară, poesie de G. Coșbuc. 6. Românii din America, articol de D. Stoica. presărat cu mai multe epistole originale de ale Românilor din America.

7. Ceva despre Ramăniț dela Pind, articol de Petru Vulcan, distins scriitor din România. 8. Zăpă țigănesc, snoavă, de D. Stănescu. 9. Doină, de Trifu Filip. 10. Boabele infectătoare ale copiilor. 1. Vărsatul (bubatul). 2. Pojarul. 3. Scarlatul. 4. Angina difterică. 5. Tusea măgărească. 6. Influența. 7. Tifusul. 11. Snoave. 12. Teatru la sat. 13. Doină din America, de Paian Vasa. 14. Lugojent, articol de Iov, cu fotografii. 15. Ioan Vidu, articol de Iosif I. Velcean. 16. Cele mai mari înălțimi ale pămîntului. 17. Lupta în comitate, cu fotografia dlor Cor. Brediceanu și Ioan Russu Șirnanu și alți 20 de articoli interesanți.

Numărul ilustrațiilor este 91 ear al paginilor 212.

Calendarul a eșit de sub tipar și să poate procura plătindu-se înainte.

Costă 40 fil. ear pentru porto sunt a să plăti 10 fil. Colectorii primesc 15% rabat. Porto postal până la 15 exemplar e 10 fil., la 2, 20 fil., dela 2—5 es. 30 fil., la 6, 40 fil., la 7. 50 fil., la 8, 60 fil. și dela 8—15, 72 fileri.

Aducem totodată la cunoștința cetitorilor nostri, că cei ce doresc să aibă și calendarul din anul trecut (1903) îl pot primi pe lângă prețul de 20 fil. Ne-au mai rămas încă câteva sute de exemplare și de oare-ce calendarul nou (din 1904) stă în strînsă legătură cu cel din 1903, fiind publicate în unul și altul articole și fotografii, cari să țin deolaltă — doritorilor de-a face colecție din calendarul nostru, ori ce-

lor ce voiesc să urmărească muncă noastră, precum și doritorilor de a ceti tot felul de lucruri folositoare, le oferim ocaziunea de-a-și procura și acest calendar. Comandele să fac plătindu-se înainte la.

Red. și Adm. „Pop. Rom.”

Partea economică.

Nutriți roii pe timp ploios.

Nu arare-ori se întempla, ca mai mult zile de-arînd albinele din roi de cîrînd eșii nu pot sbura de loc pe ațar din pricina ploilor neîntrerupte, și astfel, neavînd de loc miere în stup, multe din ele pier, ear' cari rămîn în lipsă totală de miere, nu pot găti nici fagur, nici prăsi put.

Contra acestui rău se poate lupta, ajutînd roiul cu miere. În stupul de scîndură sau mobil se pune un fagur, doi cu miere. Dacă nu am avea miere de rezervă, școatem fagurii trebuincioși dintr'un stup în care nu e lipsă de miere. Ne-avînd miere în faguri, putem da miere scursă, dar fără să fie amestecată cu apă. Aceasta se pune pe țeserate într'un taler, după-ce mai înainte s'a stîmpărat. Pentru-ca albinele să nu se inee, se pune pe deasupra ei boacățele de paie sau așchite, și astfel talerul se așază în stup. Tot așa se hrana și în coșnițele imobile (de nuie, pae etc.) Dimineața talerul se înalță.

Neavînd miere, se poate topi zahăr în apă, dîndu-se ca și mierea fluia (curgăcioasă) într'un taler. Dacă apă cu zahăr s'ar ferbe, ar fi și mai bine.

Cum să apărăm varza contra omidelor.

Unul dintre mijloacele cele mai însemnate pentru scutirea verzei contra omidelor este: stîrpirea ouălor acestora.

Fluturii de varză așază ouăle începînd dela începutul lui Maiu, în miez grămăjoase pe partea de din dos a foilor plantelor noastre de grădina. Ouăle au culoarea galbină. Stîrpirea se întempla prin trecerea pe rînd dela legumă la legumă și turtind, atât ouăle, cât și micile omide care s'ar fi ivit, cu ajutorul unei hîrtii. Hîrtia n'are altă menire, de că scutirea mîinilor contra necurăteniei. În Iulie se arată a doua generație, adică al doilea rînd de fluturi, cari depun și ei ouă; această-dată însă numai pe frunzele verzei. Dacă nimicirea ouălor din prima generație n'a fost deservită făcută, nimicirea ouălor din a două generație, adică din Iulie, este neapărat trebuincioasă ca cel mai bun mijloc contra stîrpirii omidelor pentru înlăturarea pagubelor ce ele ar pricinui.

Cine așadar în Iulie, din 4 în 4 zile, merge dela fir la fir de varză să strivească ouăle, nu va mai fi silit mai târziu să culegă cu zilele fiecare omidă răslățită, dearîndul pe toate frunzele verzei, și așa sea n'ic chiar cu chipul acestor ar putea să fie în stare a-și scăpa varza de această dușman primejdios.

Colera și anghina paserilor.

Aceste sunt cele mai primejdioase boale la paseri, fiind că puțin scapă de ele și se bolnăvesc. Aceste boale sînt foarte mîrunțisitoare, întinzîndu-se în ușor prin aer și mîncare.

Găinele cu coleră mor repede. Curcarii prind boala mai ușor ca găinele și mor chiar mai ușor.

Găinele atinse de anghina lumea crede adese că au țîfnă. Când băgăm de seamă, că o pasăre nu vrea să mîncească și stă parcă ar fi ploată, dacă-i pică din cioc câte o picătură de apă, și dacă are gîinașul subțire și puturos, să punem repede să se curețe cîtețul, să se spele cu leșie ferbinte și apoi cu apă fenicată de 5%; paserile bolnave le punem de o parte și pe cele moarte le îngropăm, ca să scăpăm de coleră. Căci altfel le curăță pe toate.

Părechea regală a Italiei în Paris.

Alaltăieri după amiază a sosit părechea regală a Italiei în capitala Franței în Paris.

Insulețirea franceză nu s'a lasat nici de astădată mai pe jos: oaspeții regali au fost primiți cu mari ovațiuni. Importanța vizitei regelui Italiei rezidă în faptul, că înseamnă întărirea prieteniei franceză-italiană renăscută acum câțiva ani în urmă.

Eri a fost prânz de gală în Elysée în onoarea Regelui și atât Regele cât și Loubet în toastele lor au accentuat bunele raporturi ce există între ambele țări.

Regele Victor Emanuel va petrece patru zile în Paris, unde va fi mereu sărbătorit ca și francezii demonstrează cu prietenia Italiană. Regele este însoțit de ministrul său de externe *Norin* care va confera cu ocazia aceasta cu *Delcassé* — după-cum spun zările — relațiile de politică comercială dintre țările lor.

Un fibiriu nebun.

Altfel nu-i putem zice fibiriu din Sânt-Miclăușul-mare cu numele *Hadffy*, care s'a năpusit adevărat ca un nebun asupra bravilor Români de acolo.

Zilele trecute am publicat uzul eșit din creierii scriinții a voinicosului fibiriu, prin care porunceam ca să se ștergă inscripția românească de pe «Casa Națională» din Nerău.

Azi primim alta sentență, adusă de nebunul acesta prin care sunt osândiți domni Dr. Nestor *Oprean*, Ioan *Popovici*, Atanasie *Lipovan*, la câte *2 zile închisoare și 100—100 cor., amendă în bani*, apoi Ioan *Moisescu*, Ioan *Voichita*, Eremie *Oprea*, Nicolae *Iovanescu*, Nicolae *Fumor*, Vasile *Cherpenesșan* (Nr. 551), Vasile *Cherpenesșan* (Nr. 1760), Nicolae *Macinic*, Ioan *Ardelean*, Vasile *Farca*, Ioan *Bocenac*, Constantin *Cosor*, Vasile *Cherpenesșan* și George *Pescar* la câte *10—10 cor., pedeapsă*.

Acești din urmă sunt toți bărbați liniți, călușeri și crima lor este că au îmbrăcat haină călușerească, având pe dînsa obținutele colorii române.

Ca să se vadă dreptatea judecării e destul să spunem, că în 1897 a fost p'aci episcopul catolic *Dessewffy*. Cu acest prilej Românii, oameni cari știu cinste, l'au primit cu banderiu și banderistii și atunci tot în costume de călușeri au fost îmbrăcați ear fibiriu și atunci tot *Hadffy* a fost. N'a pornit însă încontra nimănui cercetare.

De ce face pe grozavul acum? Ori pentru-că d'atunci s'a făcut mai șovinist ori că s'a supărat că not Românii, carturari și țărani, ținem împreună și din dragoste pentru neam, primim cu însulețire și strălucire pe episcopul nostru!

Nu ne permite spațiul foit să reproducem în întregime infamia asta a fibiriuului *Hadffy*, care la urma urmei va fi pusă și ea la dosarul multelor nedreptăți câte le îndurăm din partea alduitei noastre stăpâniri.

Ne mirăm însă că nu se găsește între Românii de acolo, barem unul, mai voinic, care să-l ia de urechi pe descreieratul acesta și să-l scuture bine până ce îi va veni mîntea la cap.

Din lungă pățanie ne-am convins că numai în chipul acesta pot fi aduși la reson infumurații aceștia dornici de merite patriotice.

De altfel *Dr. Oprean* a făcut atât pentru sine cât și pentru ceilalți apelată la vicispan.

Din străinătate

Evenimentele din Balcani. Cu toate știrile mai liniștitoare ce au sosit zilele din urmă din Constantinopol și Sofia, situația continuă a fi încordată, ear mobilisările trupelor se urmează cu stăruință de ambele părți.

În urma noilor propuneri făcute Sultanului de ambasadorii Rusiei și Austriei, Sultanul sau mai bine zis jurul seu par mai hotărît să primească războiul cu Bulgaria decât noul concesiuni.

Este greu de prevăzut cele-ce se vor întâmpla, mai cu seamă că și Bulgaria înclină către războiu și încurajările nu le lipsesc.

Bulgarii au devenit mai dârji de când au văzut atitudinea Angliei. Ei speră să cadă cu totul și fac tot ce pot să nu se realizeze nici una din reformele propuse de Rusia și Austria, cu speranța că Anglia va veni la urmă cu proiectul său mai larg, îmbrățișând vederile bulgarilor.

Ei au un exemplu în emanciparea Greciei, care a fost ajutată de Anglia până la sfîrșit.

Socialiștii și Țarul. Socialiștii italieni au pornit o campanie violentă în contra vizitei Țarului la Roma. Gazetele lor conțin articole insultătoare și pline de inuțări la adresa împăratului, ceea-ce dă prilej și celorlalte gazete a anunța că Țarul și-ar fi suspendat visita sa.

O telegramă din Roma ne spune că Prințul *Dolgoruky*, adjutantul de câmp al Țarului, a sosit la San-Rossore, unde se află suveranul Italiei și ar fi adus regelui Victor Emanuel o scrisoare autografă a Țarului prin care acesta anunță amânarea călătoriei sale la Roma.

Toate zările se ocupă cu acest eveniment ne ascunzînd gravitatea lui și învinovățind de el politica ministrului și recunoscînd că amânarea vizitei Țarului a fost pricinuită de campania socialistă.

Pe de altă parte din Berlin a sosit o telegramă prin care se confirmă știrea și de ziarele rusești, atenuând faptul prin a anunța amânarea vizitei din alte împrejurări, anunțând însă întâlnirea suveranilor în altă localitate decât la Roma, întocmai cum s'a întâmplat și cu Împăratul *Francisc Iosif*.

Gazetele socialiste sunt încântate că au putut obține aceste rezultate și ele se pregătesc de campanii și mai violente în potriva Țarului, mai cu seamă în urma ultimelor evenimente întemplate în Rusia cu mișcările în potriva evreilor.

Congresul radical socialist. După telegramele ce sosesc din Marsilia congresul radical socialist, ce se ține în prezent aci, a adoptat o rezoluțiune invitând diferitele Parlamente de a cere guvernelor din țările lor respective să prezente bugetele ministrilor de războiu și de marină cu reduceri simultane a cheltueleur militare, cari apasă așa de greu asupra claselor muncitoare.

Osebit congresul a exprimat desideratul ca puterile semnatare ale tratatului din Berlin să ia înțelegere în vederea unei acțiuni diplomatice comune pentru a pune capăt măcelurilor din Macedonia și Armenia.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 16 Octomvrie n. 1903.

Congregațiunea comitat. Brașov este convocată în adunare generală

ordinară de toamnă pe ziua de 17 Octomvrie 1903 la orele 10 a. m.

Printșorul Romăniei. Cum raportează unele ziare din București, botezul printșorului Nicolae, al patrulea fiu al părechei moștenitoare, se va oficia azi (16 Octomvrie n.) la Sinaia. Nași vor fi: Țarul Nicolae II. al Rusiei și Regele *Edvard VIII.* al Angliei (*Rudenie* cu prințesa *Maria*), reprezentați: primul prin ministrul-plenipotențiar al Rusiei la București, dl *Giers*, ear al doilea prin ministrul-plenipotențiar englez *Sir Gordon Kennedy*.

Imobilele „Tipografie”, instituit pe acți în Sibiiu, se vor vinde prin licitație publică cu prețul de strigare 19500 coroane, eventual și mai jos, la 11 Ianuarie 1904.

— **Duel tragic.** La *Ahita Springs* (America, doi tineri, îndrăgostiți de aceeași fată, care însă nu se știa hotărî pentru unul dintre doi. — se puseră să lasă să decidă soartea. *Franc Allison* îl provocă pe *Mac Ghee* la duel pe moarte. Duelul avu loc și ambii rămaseră morți: *Allison* primi un glonț în inimă, *Ghee* una în cap. — *Doara Maud*, acesta e numele fetei, va trebui să caute acum un al treilea, ceea-ce însă nu-i va fi greu căci — precum se spune — *Miss Maud* e d'o rară frumșeală.

Têrgul dela țeară al Lugojului se ține în 16, 17 și 18 Octomvrie n. La têrg nu-i iertat să vină vite cor-nute și porci, de cât numai din comune total neinfectate de epizootie și vitele cumpărate la têrgul din Lugoj nu pot fi transportate nici la têrgul din Budapesta, nici în Austria sau străinătate.

— **Aniversarea unui regiment.** În ziua de 16 Septemvrie s'a celebrat la Chișineu (*Basarabia*), aniversarea a 100 de ani a existenței regimentului „*Volinsky*”. Cu această ocaziune s'a citit un ordin către armată, în care între altele s'au pomenit și soldații români căzuți la 15 Iunie 1877 lângă *Șistov*, după atacul acestui oraș de regimentul „*Volinsky*”. Iată numele acestor eroi români din *Basarabia*:

Teodor Droyan, din orașul *Soroca*, (soldat); *Ștefan Gavrilă*, (*toboșar*), din satul *Vornicenii*; *Const. Munteanu*, (soldat), din satul *Cojușna*; *Ion Brumă*, (soldat), din orașul *Chișineu*; *Con. Toiu*, (soldat), din satul *Cojușna*; *Ion Manta*, (soldat), din orașul *Chișineu*; *Ion Mămăligă*, (soldat) din satul *Vornicenii*; *Vasile Horcea*, (soldat) din orașul *Chișineu*; *Simeon Chios* (soldat), din satul *Truzeni*; *Vasile Pădureanu*, (soldat), din satul *Hirtaș*.

„**Függetlenség**” din loc urmează cu publicarea știrilor despre revoluția ce ar fi fost în pregătire între români. Eri toate foile din loc își bătuseră joc de ea — și cu tot dreptul, — și astăzi vine cu alte prostii și mai bătărane. De n'am ști că foaia apare în *Arad*, am crede că e redactată în palatul vestit din — *Lipotmezó*.

Foc în Budapesta. Eri d. a. a izbucnit în florăria lui *Schneider* din Budapesta, *Jozsefkörut* 62, un foc mare, care a secărat și mai multe jertfe omenești. O muncitoare cu numele *Bedekovics* a ars scrum, altele două au fost greu rănite. Două mai ușor. Focul s'a iscat prin aceea că o schintea a căzut într'o bute cu clară și l-a dat foc. Catastrofa cu toate aste nu ar fi fost atât de mare dacă-nu ar fi explodat și o țevă de gaz. Paguba se urcă la multe mii de coroane.

Se caută spre cumpărare!
Cuțite, coase, sape, puști cu și fără cremene, securi, foarfece, ș. a. arme de felul ăsta se cumpără cu prețuri mari în redacția ziarului „*Függetlenség*” din *Arad*.

— **Alegere de notar comunal în Bungard.** În urma destituției din postul de notar a diul *Victor Mărginean*, întâmplată în primăvara anului curent comuna *Bungard* a fost condusă în afacerile sale notariale de notarul substituit *Vasile Moșoiu* un vrednic tinar român din comuna *Hoghilag* până în 3 Octomvrie st. n. anul curent în care zi apoi în urma vredniciei sale, carea ar putea servi multora spre pildă bună de urmat, a fost ales cu aclamație și multă însulețire de notar definitiv în comuna noastră pe lângă toate că la acest post au mai fost puși în candidație și alți trei domni cu pregătiri pentru cariera notarială.

Acest act servește spre cinste locuitorilor din comuna *Bungard* și în special reprezentanților ei, cari în momente atât de însemnate pentru viitorul lor s'au știut ținea de asupra tuturor uneltirilor și speculațiunilor, ce cu durere se ivesc de regulă la toate alegerile, cari sunt puse în mâinile poporului nostru.

Onoare deci lor; — și cu deosebire dlui prim-pretor *Fabrițius*, care deosemena a fost la culmea chemării sale, căci a știut sau a vrut să aprecieze vrednicia unui harnic tiner eșit din neamul nostru și aparținător scumpei noastre legi strămoșești. *Un sătean din Bungard*.

— **Cei doi Francisci Iosifi.** Un proces de lesă majestate interesant se va desbata cât mai curînd în Cluj. A doua zi după apariția ordinului dela *Clopy* într'un ziar cu l. cr. din Cluj, „*Kolozsvári Friss Ujság*” a apărut un fel de declarație — firește apocrifă — de următorul text:

„La încheierea foii primim următoarea declarație: Subsemnatul prin aceasta declar că nu sunt identic cu acel *Francisc Iosif* care a semnat și edat ordinul dela *Clopy*. *Francisc Iosif episcop reformat*”.

Pentru bătărânia aceasta de cel mai miserabil gust, procuratura din Cluj a intentat proces de lesă majestate. Autorul însă până aci e încă tot în tușă.

— **Lupta cu un urs.** Acum câte-va zile, trei locuitori din *Bicaz*, *George Pantea*, *George Bonta* și *Ion Bonta*, vîzînd că un urs le-a doborât o vacă și vrea s'o sfășie, au descărcat puștile asupra lui, fără să-l poată omori.

Ursul, vîzîndu-se atacat s'a repezit la ei și a cuprins pe *Pantea* în brațe.

George Bonta se repezi atunci la urs — pe la spate — și l'apucă de urechi ca să l' tragă de pe *Pantea*.

Ursul, lasă pe *Pantea* și se întoarce spre *Bonta*, pe care îl apucă în brațe și cu care ursul încinse o luptă voinicească.

Bonta cade și cade și ursul peste el. Cum însă ei au căzut pe un costiș și cum se țineau slrâns în brațe, s'au rostogolit amîndoi într'o prăpastie, unde se lasară.

Nici ursul, nici *Bonta* nu se rînise în căzătură.

În momentul acesta *George Pantea* veni într'un sullet spre prăpastie cu pușca încărcată.

Apropiindu-se de urs, descărcă un glonț asupra lui și l' omoră.

Cu modul acesta s'a sfîrșit lupta alegându-se *Pantea* cu o mână rănită.

— **Incendii de păduri.** Din România ne vin vești despre mai multe incendii de păduri. Așa pădurea Statului din com. *Slănic* (*Bacău*) de 2 zile e în flacări: Focul, care se reușise la început a fi localizat, a izbucnit din nou cu mai multă furie. Sunt în flacări peste 50 de hectare. Cu multă greutate abia s'au putut strînge vre-o 20 de oameni pentru ajutor. S'a cerut de la ministerul de războiu ajutoare militare.

Pădurea din com. *Agăș*, jud. *Bacău*, proprietatea creditului funciar rural este de asemenea în flacări, la punctul numit *Piriul Turbatului*. Până acum au ars peste trei hectare.

La ministerul de interne s'a comunicat că pădurea *Plăișoru*, a Statului, de pe teritoriul comunei *Nucșoara*, se află în flacări: au ars până acum 13 hectare. S'a cerut comandantului regiment din *Câmpul-Lung* să trimează o companie pentru ca împreună cu locuitorii din comunele vecine să dea ajutor pentru a stinge focul.

Prețul spiritului din Arad, 1 Octomvrie.

Spirit rafinat, vînzare mare	118.—
„ „ „ mică	120.—
„ brut vînzare mare	116.—
„ „ „ mică	119.—
100 chilograme borhot uscat	12.80.—13.—

Bursa de grîne din Budapesta.

50 chlgr. grâu pe Oct.	cor. 7.64—7.65
„ „ săcară pe Oct.	„ ————
„ „ porumb pe Maiu.	„ 5.25—5.26
„ „ ovês pe Oct.	„ ————

Bursa comerțului cu porci din Kôbánya.

Raport dela 27 August.	
Porci grași (ungari), per. peste 400 Kgr.	— — — — fl.
„ „ „ până la 300	„ ————
„ „ „ tineri până la 320	„ 114—115 „
„ „ „ tineri „ 250	„ ————
„ „ (sârbi) per. peste 260	„ 114—115 „
„ „ „ „ până la 240	„ 112—113 „

Red. respons. *Ioan Russu Șirianu*.
Editor *Aurel Popovici-Barcianu*.

6631/1903 tkvi.

Arverési hirdetményi kivonat.

A borosjenői kir. járásbírósg mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a „Victoria“ tak és hitelintézet aradi cég csatlakozottnak ezennel ki-mondott és alább megnevezett társaság Sztán Petru és ifju Sztán Petru Szöllős Csigeréli lakosok elleni végrehajtási ügyében a „Victoria“ takarék- és hitelintézet aradi cég javára 3000 kor. és 1000 kor. tőke követelés és jár. behajtása végett a Szöllős Csigeréli 47, 363 és 732 sz. tjkvben foglalt ingatlanokra Dr. Múlek Lajos aradi ügyvéd javára 220 kor. tőke és járulékaik ifj Bibárcz Ivon és Bibárcz Petru Szöllős Csigeréli lakosok javára 200 kor. és járulékaikból a ló követelés behajtása végett a Szöllős Csigeréli 47 és 732 sz. tjkvben foglalt ingatlanokra Rauchbauer Ferencz javára 400 kor. és járulékaiból álló követelés behajtása végett a Szöllős Csigeréli 47 sz. tjkvben foglalt ingatlanra és végül a „Victoria“ takarék- és hitelintézet és a pankotai népbank javára 4000 kor. 800 korona és 228 kor. tőke és járuléka behajtása végett a Szöllős Csigeréli 363 sz. telekkönyvben foglalt ingatlanra az arverést elrendelte, min k folytán az aradi kir törvényszék és a bje-női kir. járásbírósg területén fekvő és a szöllős Csigeréli 47 sz. tjkvben A. I. 1 sor (94-95) hr. szám a. foglalt Sztán Petru néven álló beltelek 901 kor. a szöllős Csigeréli 363 sz. tjkvbe A. I. 1-5, sor (746-747) és 1799 hr sz. a. foglalt, ifj Sztán Petru és neje Magda Foricz néven álló ingatlan a végrehajtási törvény 156 § a alapján egészben 943 korona és a szöllős Csigeréli 732 sz. tjkvben A. I. 1-5 sor 1029, 1388, 1445, 1869 és 1999, hr sz. a. foglalt, Sztán Petru és ifj Sztán Petru néven álló ingatlan 3020 kor. — kikiáltási árban az 1903. évi November hó 16-ik napjának dél-előlt 10 órakor Szöllős Csigeréli község házában megtartandó nyilvános arverésen következő feltételek alatt fog eladottai u m.

1. A szöllős Csigeréli 47 sz. 732 sz. tjkvben C 31 és C 13 alatt özv. Sztán Györgyné javára bekebelezett haszon élvezeti szolgál-mijog érintetlenül hagyatik, — ott szolgálmi jogot megelőző hitelezők kö-vetelésének kielégítésére 120 0 kor. szükséges a menyiben ezen tjkben foglalt ingatlanok vételára együtt véve a megállapított összeg-t meg-nem üti az arverés e két tjkben foglalt ingatlanokra hatálytalaná válik és az ingatlanok ezen szolgálmi jogra való tekintet nélkül myomban ar-verés, alá bocsájtának, ha a kikiáltási áron felül ígérlet nem tétetik, az elárverezendő ingatlanok a kikiáltási áron alul is el fognak adadni.

2.) Arverési kívánók tartoznak az ingatlanok becsáránk 100% it, vagyis 90 korona 10 fillér, 94 kor 30 fill. és 302 koronát készpénzben, vagy az 1881. év november hó 1-én 3333 szám alatt kelt igazságügymi-niszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. 60. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt átjzolgáltatni.

3.) Vevő köteles a vételért 3 egyenlő részletben és pedig az első arverés jogerőre emelkedésétől számított 15. nap alatt, a másodikat ugyanazon naptól számított 30 nap alatt, a harmadikat ugyanazon naptól számított 45 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az arverés napjától számított 6% kamatokkal együtt szabályszerű letéti kérvény kapcsában az 1881. évi december hó 6-án 39425. I. M. szám alatt kelt rendeletében előirt módon a buttyinyi kir. adóhivatalnál mint bírói letétpénztárnál befizetni.

A bánat pénzt a bíróság az utolsó részletbe fogja beszámítani.

Az arverési feltételek többi pontjai a hivatalos órák alatt ezen kir. járásbírósg telekkönyvi hatóságánál, Szöllős Csigereli, Gyarmata és Pan-kota községek előjáróságainál megtekinthetők.

Borosjenőn, a kir. járásbírósg mint telekkönyvi hatóságánál 1903. évi Augustus hó 1-én.

23 1-1

Székely, kir. albiró.

Asigurați: viață, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad

A BĂNCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALĂ SIBIENE

„TRANSYLVANIA“

primește oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru fete, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în ziua morții întemplate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobilie, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtulul de bani, bijuterii, valori, haine, reavizite ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grân, secară, orz, cucuruz, ovés, viș (vinea), plante industriale: cânepă, in, himeț, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuale mai în desce care comună și direct prin

Agentura principală „Transylvania“ în Arad

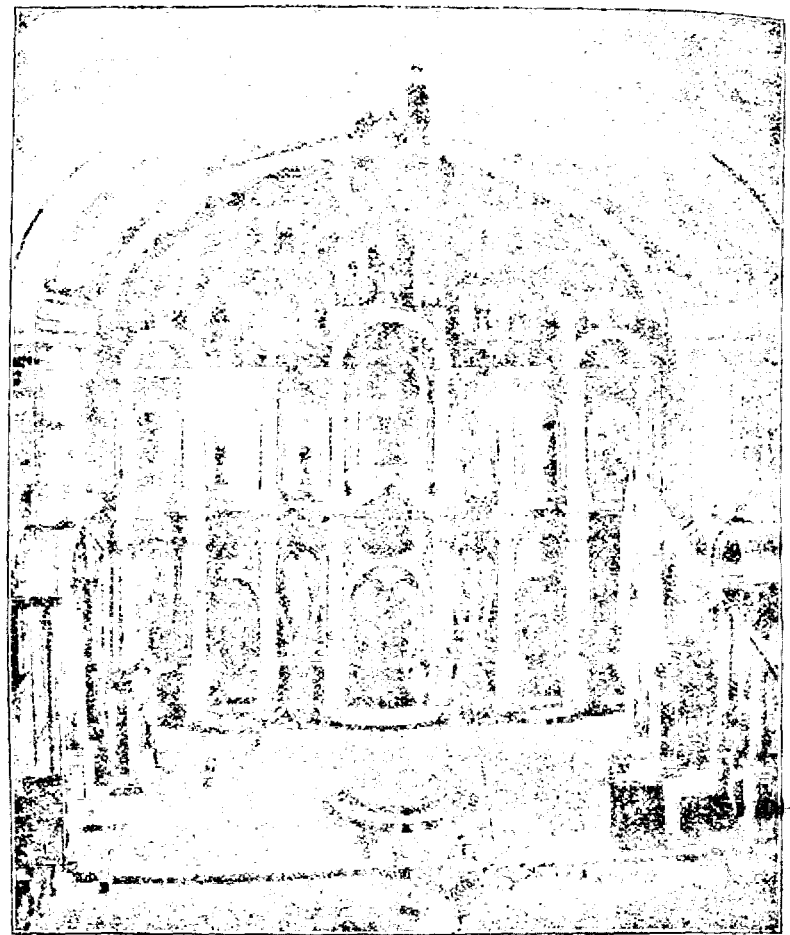
Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

428 — 143

Asigurați contra furturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de pre

Ioan Cotirla și fiul,

atelier de sculptura, tâmplarie și strugarie.
Oravița-româna.

Aranjament complet pentru efectuare de iconostase (tâmpile), tronuri, je-furi, strane, chivoturi, răpiți și orice alte lucrări de lemnărie în bisericile noastre de rit oriental. Schițare și efectuare de planuri după comande, mobile și tot felul de instrumente de școală, bănci, table, catedre, mașini de socotit etc.

Prețuri moderate. — Garanția deservită.
La cerere atestate despre rezultate de până acum. 867 — 21

Cel mai plăcut și cel mai bun preparat pentru văpsirea părului este

MELANOGENE

de culoare neagră și brunetă. — În timp de câteva minute prin acest excelent și nestricăcios preparat se pot văpsi în culoare neagră sau brunetă: părul, barba și mustața. — Această culoare e per-manentă și nu se poate deosebi de culoarea naturală; nu se mur-dărește și nu se poate spăla nici cu săpun nici cu apă caldă.

E nestricăcios și întrebuințarea e foarte simplă. Prețul prepara-tului e: 2 cor. 80 filleri. Preparatul, care

face părul blond,

oricărui păr, în câte-va minute, îi dă atât de plăcuta culoare blond-aurie, în culoarea inului, cenușie sau de orice culoare dorită, fără ca să atace părul. — Prețul: o sticlă 1 cor., o sticlă mare 2 coroane.

Poftiți a fi cu atențiune la marca de patentă!

TEA HAJDU

este un preparat probat în nenumărate cazuri pentru boale de pept și plământ

Se poate folosi cu cel mai bun succes în contra tusei, durerii de gât, răgușelii, în contra tusei magărești, îngrășării, în contra tuturor boalelor de pept; în contra îmbolnăvirii de gât, laringă, plământ, în contra respira-țiunii grele, a boalei de pept și a astmel etc.

Prețul: 50 filleri.

698

SPIRT CONTRA REUMEI

(spiritul „Mankócs“)

se vinde în preț de 1 coroană.

S'a dovedit ca un preparat excelent în casuri de boale de: reumă, de cergrea, amorteala mușchilor, durere de nervi, de crucea spinării, de ju ghuri, paralizii, amorteala de mușchi și vine, precum și pentru învierea pielii etc. La stăbire din pricina bătrâneții, precum și la oboselile turărilor, înainte și după tare mai lungi, ajută mult prin ungerea (frecarea) cu acest preparat (numat în exterior) S'a probat în casuri nenumărate.

Gutori FÖLDES KELEMEN,

apotecă și laborator chimic

Telefon 111.

în ARAD.

Telefon 111.